

**دادرسی اداری در تخلفات انتظامی اعضای
هیأت علمی دانشگاه‌های آزاد اسلامی از دیدگاه
اعول دادرسی منصفانه
با بررسی تطبیقی دانشگاه‌های دولتی**

محمد لطفی

پژوهشگر دکتری پردیس فارابی دانشگاه تهران

سرشناسه	: لطفی، محمد، ۱۳۵۷ -
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: دادرسی اداری در تخلفات انتظامی اعضای هیات علمی دانشگاه‌های آزاد اسلامی از دیدگاه اصول دادرسی منصفانه، با بررسی تطبیقی دانشگاه‌های دولتی / محمد لطفی.
مشخصات نشر	: تهران: خرسندی، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۰ ص.
شابک	: 978-600-114-996-2
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص: ۱۶۷.
موضوع	: دانشگاه‌ها و مدارس عالی -- هیات علمی -- خطای شغلی
موضوع	: Universities and colleges -- Faculty -- Malpractice
موضوع	: دانشگاه‌ها و مدارس عالی -- هیات علمی -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران
موضوع	: Universities and colleges -- Faculty -- Legal status, laws, etc -- Iran
موضوع	: Fair trial -- Iran دادرسی عادلانه -- ایران
موضوع	: Misconduct in office-- Iran بی‌کفایت اداری -- ایران
رده‌بندی کنگره	: KM۷۳۱۵۲/د۶۲۰۱۳۹۷
رده‌بندی دیویی	: ۵۵۰ ۸/۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۴۱ ۰۰۱۴

انتشارات خرسندی

نمایشگاه و فروشگاه کتب فقهی، حقوقی و مجموعه قوانین

تهران، خیابان انقلاب - خیابان فخر رازی - خیابان لبافی‌نژاد - نرسیده به خیابان دانشگاه - پلاک ۱۷۴ - واحد ۲

تلفن: ۵ - ۶۶۹۷۱۰۳۴ و ۵ - ۶۶۹۰۵۸۴

فروشگاه شماره ۱: میدان انقلاب، خ منیری جاوید (اردیبهشت)، پلاک ۹۲، تلفن: ۶۶۹۵۰۷۵ - ۶۶۷۵۵۹۱۰

فروشگاه شماره ۲: خ انقلاب، نرسیده به میدان فردوسی، کوچه شهید براتی، دانشکده حقوق دانشگاه آزاد،

طبقه زیرین (قسمت کتابفروشی): ۶۶۷۵۵۹۱۰

پست الکترونیک: Khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: WWW.Khorsandypub.com

دادرسی اداری در تخلفات انتظامی اعضای هیات علمی
دانشگاه‌های آزاد اسلامی از دیدگاه اصول دادرسی منصفانه

محمد لطفی

چاپ اول: ۱۳۹۷ تیراژ: ۵۰۰ جلد قیمت: ۲۵۰,۰۰۰ ریال

ISBN: 978-600-114-996-2

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۱۴-۹۹۶-۲

۱۱.....	مقدمه
---------	-------

بخش اول - دادرسی منصفانه: مفهوم، قلمرو و اصول

۱۵.....	فصل نخست - مفهوم دادرسی منصفانه
۱۵.....	مبحث نخست - مفهوم دادرسی منصفانه
۱۷.....	مبحث دوم: دادرسی منصفانه در اسناد بین‌المللی
۱۹.....	مبحث سوم - قلمرو دادرسی منصفانه
۱۹.....	گفتار اول: برداشت مضامین دادرسی منصفانه
۱۹.....	بند اول: دادگاه‌های کنونی
۲۰.....	بند دوم: دادگاه‌های مدرن
۲۱.....	گفتار دوم: برداشت موسع از دادرسی منصفانه
۲۱.....	بند نخست - دادگاه‌های اداری
۲۲.....	بند دوم - دادگاه‌های خاص و استثنای آن
۲۳.....	مبحث چهارم: قابلیت اعمال اصول دادرسی منصفانه در سایر نهادهای اداری
۲۴.....	گفتار اول: سیر تحولات دادرسی اداری در نظام حقوقی ایران
۲۴.....	بند اول: نظام حقوقی قبل از انقلاب
۲۵.....	بند دوم: بعد از انقلاب
۲۶.....	گفتار دوم: لزوم و حدود رعایت اصول دادرسی منصفانه در دادرسی اداری
۲۶.....	بند اول: اصول دادرسی منصفانه در دیوان عدالت اداری
۲۸.....	بند دوم: اصول دادرسی منصفانه در دادگاه‌های اختصاصی اداری

فصل دوم - اصول دادرسی منصفانه

۳۳.....	مبحث اول - اصول کلی
۳۳.....	گفتار نخست - حق افراد بر بی‌گناه فرض شدن (اصل برائت)
۳۵.....	گفتار دوم: حق به برابری در پیشگاه قانون و رفتار برابر به وسیله قانون
۳۶.....	گفتار سوم: حق بر سکوت کردن
۳۷.....	گفتار چهارم: اصل عطف به ماسبق نشدن

۳۸	گفتار پنجم: استقلال قضات
۳۹	گفتار ششم: اصل قانونی بودن
۴۰	مبحث دوم- اصول خاص مراحل رسیدگی
۴۰	گفتار نخست- مرحله بازداشت و توقیف نارسیدگی
۴۰	بند نخست- حق بر حضور فوری در پیشگاه قاضی و ماموران قضایی
۴۱	گفتار دوم: حق به مشاوره حقوقی
۴۱	بند سوم- حق به احترام به زندگی خصوصی هر شخص
۴۲	بند چهارم- تکلیف به ثبت تحقیقات بدون تاخیر غیر ضرور
۴۲	بند پنجم- ممنوعیت مجازات مجدد
۴۳	بند ششم- حق به قضاوت مستدل و مستند
۴۴	گفتار دوم- مرحله رسیدگی تا صدور حکم
۴۴	بند نخست- حق به مساوات و برابری در رسیدگی و رسیدن به وسیله محکمه بی طرف، مستقل و متبهر
۴۵	بند دوم- حق به داد و ستد علنی
۴۸	بند سوم- حق به رسیدگی در تاریخ تعیین شده
۴۹	بند سوم- حق به انتخاب وکیل
۵۰	بند چهارم- حق به کمک حقوقی رایگان
۵۱	بند پنجم- حق به آگاهی از اتهام / چهارم بوجوب اتهام
۵۱	بند ششم- حق به حضور در جلسه دادرسی
۵۲	بند هفتم- حق به تفتیش شهود
۵۳	بند هشتم- حق به کمک رایگان یک مترجم
۵۴	بند نهم- اصل تناظر یا برابری امکانات دفاع
۵۵	گفتار سوم- مرحله بعد از صدور حکم
۵۵	بند نخست- حق دسترسی به رای صادره
۵۵	بند دوم- حق بر تجدید نظر خواهی
۵۶	بند سوم- حق بر جبران غرامت ناشی از اشتباه دستگاه قضایی

بخش دوم- دادرسی اداری و نظام رسیدگی به تخلفات اعضای

هیات علمی دانشگاه‌های آزاد اسلامی

۶۱	فصل نخست- دانشگاه (آزاد اسلامی) و نظام رسیدگی انتظامی
۶۱	مبحث نخست- سیر تحولات تاسیس دانشگاه

۶۷	مبحث دوم - سیر تحول قواعد دادرسی انتظامی
۷۴	مبحث سوم - تمایز شخصیت حقوقی دانشگاه آزاد از دانشگاه دولتی

فصل دوم - دادگاه های اداری و ساختار و حدود صلاحیت هیات رسیدگی به تخلفات اعضای هیات علمی دانشگاه های آزاد

۷۹	مبحث نخست - دادگاه های اداری
۸۰	گفتار نخست - معنای حقوق اداری
۸۰	گفتار دوم - دادگاه های اداری
۸۲	گفتار سوم - دلیل رشد دادگاه های اداری
۸۴	گفتار چهارم - اقسام دادگاه های اداری
۸۴	گفتار پنجم - مزایای دادگاه های اداری
۸۵	بند نخست - اندک لاف بازی
۸۵	بند دوم - قضاوت عادلانه
۸۵	بند سوم - هزینه کمتر
۸۶	بند چهارم - کاهش تراکم کار محاکم قضایی
۸۶	بند پنجم - تخصص
۸۶	گفتار ششم - معایب دادرسی اداری
۸۷	گفتار هفتم - تضمینات لازم در روند رسیدگی در دادگاه های اداری
۸۸	مبحث دوم - ساختار و صلاحیت مراجع انتظامی هیات علمی
۸۸	گفتار نخست - ساختار مراجع انتظامی هیات علمی
۹۱	بند نخست - هیات بدوی
۹۷	بند دوم - هیات تجدید نظر
۱۰۰	بند سوم - هیات عالی
۱۰۲	مبحث سوم - انواع تخلفات انتظامی و نحوه رسیدگی به آنها در هیات های انتظامی
۱۰۲	گفتار نخست - تخلفات و مجازات های اداری در دانشگاه های دولتی
۱۰۲	بند نخست - تعریف تخلفات اداری
۱۰۳	بند دوم - انواع تخلفات اداری
۱۰۴	بند سوم - مجازات های اداری
۱۰۶	بند چهارم - اعضای هیات علمی غیر مفید
۱۰۷	بند پنجم - تاثیر رسیدگی قضایی و اداری بر همدیگر

بند ششم - حوزه شمول این قانون.....	۱۰۹
بند دوم - تخلفات انتظامی در دانشگاه آزاد.....	۱۱۰
۱- تخلفات انتظامی دسته نخست.....	۱۱۰
۲- تخلفات انتظامی دسته دوم.....	۱۱۰
۳- تخلفات دسته سوم در دانشگاه آزاد.....	۱۱۱
۴- تخلفات انتظامی دسته چهارم.....	۱۱۱
گفتار دوم - نحوه رسیدگی های انتظامی.....	۱۱۲
بند نخست - نحوه رسیدگی در دانشگاه های دولتی.....	۱۱۲
۱- رسیدگی از طریق مقامات دانشگاه.....	۱۱۲
۲- رسیدگی در هیات ها.....	۱۱۳
بند دوم - نحوه رسیدگی به تخلفات انتظامی از طریق هیات ها در دانشگاه آزاد.....	۱۱۵
بند سوم - نحوه تصمیم گیری در هیات دانشگاه آزاد.....	۱۲۰
۱- نحوه تصمیم گیری در هیات بدوی.....	۱۲۰
۲- نحوه تصمیم گیری در هیات تجدیدنظر.....	۱۲۱
۳- نحوه تصمیم گیری در هیات عالی.....	۱۲۲
گفتار سوم - نظام تجدیدنظرخواهی.....	۱۲۳
بند نخست - نظام تجدیدنظرخواهی در دانشگاه دولتی.....	۱۲۴
بند دوم - نظام تجدیدنظرخواهی در دانشگاه آزاد.....	۱۲۵

بخش سوم - نواقص موجود در ساختار، صلاحیت و آیین رسیدگی به تخلفات اعضای هیات علمی دانشگاه های آزاد اسلامی و دولتی و ترسیم نظام مطلوب

فصل نخست - سازمان، صلاحیت و آیین رسیدگی در هیات های رسیدگی به تخلفات اعضای هیات علمی و	
اصول دادرسی منصفانه.....	۱۳۱
مبحث نخست - بررسی تطبیقی اصول کلی دادرسی منصفانه.....	۱۳۱
گفتار نخست - حق بر اینکه افراد بی گناه فرض شوند (اصل برائت) در قانون رسیدگی به تخلفات.....	۱۳۱
گفتار دوم - حق بر برابری در پیشگاه قانون و رفتار برابر به وسیله قانون رسیدگی به تخلفات.....	۱۳۲
گفتار سوم - حق بر سکوت در قانون رسیدگی به تخلفات.....	۱۳۳
گفتار چهارم - اصل عطف به ماسبق نشدن در قانون رسیدگی به تخلفات.....	۱۳۳
گفتار پنجم - استقلال قاضی در قانون رسیدگی به تخلفات.....	۱۳۳
گفتار ششم - اصل قانونی بودن در قانون رسیدگی به تخلفات.....	۱۳۵

مبحث دوم- بررسی تطبیقی اصول خاص مرحله رسیدگی.....	۱۳۶
گفتار نخست- بازداشت و توقیف قبل از دادرسی.....	۱۳۶
گفتار دوم- از مرحله تحقیقات تا مرحله دادرسی.....	۱۳۶
بند نخست- حق به رهایی از شکنجه در قانون رسیدگی به تخلفات.....	۱۳۶
بند دوم- حق احترام به حریم خصوصی اشخاص در قانون رسیدگی به تخلفات.....	۱۳۶
گفتار چهارم- از جلسه دادرسی تا قضاوت نهایی.....	۱۳۷
بند نخست- حق به محاکمه به وسیله دادگاه بی طرف، مستقل و متبهر در قانون رسیدگی به تخلفات.....	۱۳۷
بند دوم- حق به محاکمه علنی در قانون رسیدگی به تخلفات.....	۱۳۸
بند سوم- حق به محاکمه بدون تاخیر غیر ضروری.....	۱۳۹
بند چهارم- حق به داشتن وکیل در قانون رسیدگی به تخلفات.....	۱۳۹
بند پنجم- حق به کمک حقوقی مجانی در قانونی رسیدگی به تخلفات.....	۱۴۰
بند ششم- حق به تفهیم اتهام در قانون رسیدگی به تخلفات.....	۱۴۰
بند هفتم- حق به حضور در جلسه دادرسی در قانون رسیدگی به تخلفات.....	۱۴۱
بند هشتم- حق به پرسش از گواهان در قانون رسیدگی به تخلفات.....	۱۴۱
بند نهم- اصل تناظر در قانون رسیدگی به تخلفات.....	۱۴۲
بند دهم- حق به کمک مجانی در قانون رسیدگی به تخلفات.....	۱۴۳
بند یازدهم- ممنوعیت مجازات مجدد در قانون رسیدگی به تخلفات.....	۱۴۳
بند دوازدهم- حق به قضاوت مستند و دسترسی به قضاوت در قانون رسیدگی به تخلفات.....	۱۴۴
گفتار سوم- حقوق پس از دادرسی.....	۱۴۵
بند نخست- حق به تجدید نظر خواهی در قانون رسیدگی به تخلفات اعضای هیات علمی.....	۱۴۵
بند دوم- حق به غرامت ناشی از اشتباه دستگاه قضایی در قانون رسیدگی به تخلفات.....	۱۴۶

فصل دوم- کاستی‌های و نواقص موجود در قانون رسیدگی به تخلفات اعضای هیات علمی و ترمیم نظام

مطلوب.....	۱۴۹
مبحث نخست- پیش‌بینی مقررات دقیقی در رابطه استثنائات اصل عطف به ماسبق نشدن.....	۱۴۹
مبحث دوم- تضمین بی‌طرفی اعضای هیات بدوی و تجدید نظر.....	۱۵۰
مبحث سوم- تضمین اصل قانونی بودن در رسیدگی اعضای هیات بدوی و تجدید نظر.....	۱۵۱
مبحث سوم- رعایت اصل علنی بودن محاکمه در هیات‌ها.....	۱۵۲
مبحث چهارم- پیش‌بینی حق بر محاکمه حضوری.....	۱۵۲
مبحث پنجم- پیش‌بینی حق به داشتن وکیل برای عضو هیات علمی متخلف.....	۱۵۳

مبحث ششم- لزوم ذکر مستند و مستدل بودن رای هیات‌ها..... ۱۵۳

مبحث هفتم- لزوم شرط آشنایی با مسائل حقوقی برای اعضای هیات‌های رسیدگی به تخلفات ۱۵۳

مبحث هشتم- پیش‌بینی مقرراتی در رابطه با جبران اشتباهات قضایی در جریان رسیدگی هیات‌ها..... ۱۵۴

فصل سوم- امکان شکایت از آرای انتظامی به مراجع قضایی ۱۵۵

مبحث نخست- صلاحیت دیوان در رسیدگی شکلی به آرای انتظامی اعضای هیات علمی دانشگاه‌های دولتی ۱۵۷

بند دوم- صلاحیت دادگاه‌های دادگستری در رسیدگی به آرای انتظامی اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد ۱۶۰

فهرست منابع ۱۶۵

www.ketab.ir

مقدمه

در جوامع ماضی، رسیدگی و حل و فصل همه اختلافات در مراجع قضایی صورت نمی‌پذیرد. این امر دلایل متعددی دارد که در راس آنها پیچیدگی‌های حاکم بر جوامع حال حاضر و روابط موجود در آن است. یکی از این برصه‌های موضوع بحث، حوزه اداری و تخلفات صورت گرفته در این زمینه به وسیله کارکنان دولت است. ویژگی و ماهیت خاص این نوع تخلفات و موقعیت خاص طرفین دعوی اقتضاء آن دارد که این نوع از تخلفات، در مراجعی جدای از مراجع عمومی رسیدگی شود، این امر را "مانونگ بار" را به شناسایی ثانوی مراجع اختصاصی اداری واداشته و متعاقباً رسیدگی به اختلافات و تخلفات اداری نیز در دادگاههای اداری متعددی انجام می‌پذیرد. از سوی دیگر، دادرسی فرآیندی است که در پی دستیابی به عدالت است. عدالت به معنای راه حل عادلانه در ارتباط با یک اختلاف - یعنی بین دو نفر متخاصم از طریق قضاوت می‌باشد. این قضاوت بر جستجوی گسترده، یافتن و شناسایی امر موضوعی و حکمی دعوا و سپس اعمال امور حکمی یافته شده بر امور موضوعی دعوا استوار است. این امر باید مرحله به مرحله در قالب یک فرآیند حقوقی رسمی انجام پذیرد، به نحوی که به ادعاهای اعتراضات طرفین در طی فرآیند دادرسی، رسیدگی و درباره آنها تصمیم‌گیری شود. در خصوص دستیابی به هدف مهم عدالت، رعایت اصول دادرسی منصفانه اهمیت غیرقابل انکاری را دارد. اصول مذکور مبین حقوق شکلی است که مورد شناسایی نظام‌های حقوقی مدرن قرار گرفته و در فرآیند رسیدگی‌های حقوقی، کیفری و اداری بر آن تاکید می‌شود.

یکی از مراجعی که بررسی رعایت اصول منصفانه دادرسی در آن ضروری است هیات‌های رسیدگی به تخلفات انتظامی مندرج در آیین نامه دادرسی اعضای هیأت علمی مصوب ۱۳۸۷

هیات امنای دانشگاه آزاد اسلامی است که عهده دار رسیدگی و صدور رای در ارتباط با تخلفات اعضای هیات علمی دانشگاه‌های آزاد اسلامی می‌باشد. این هیات‌ها مرکب از هیات بدوی، تجدیدنظر و هیات عالی هستند. هیات بدوی مرکب از سه عضو اصلی و یک عضو بدون حق رای و هیات تجدیدنظر مرکب از ۵ نفر و یک عضو بدون حق رای است. اعضای هیات عالی نیز مرکب از ۵ نفر است که به ترتیب مقرر در آیین‌نامه مزبور انتخاب و منصوب می‌گردند.

مرجع دیگری که در این رابطه مورد بررسی و مطالعه قرار خواهد گرفت هیات‌های رسیدگی به تخلفات اعضای هیات علمی دانشگاه‌ها می‌باشد. رسیدگی به تخلفات اعضای هیات علمی دانشگاه‌های عالی و متوسطی کشور - مصوب ۱۳۶۴/۱۲/۲۲ مجلس شورای اسلامی - در صلاحیت هیات رسیدگی انتظامی است. این هیات مرکب از یک هیات بدوی و یک هیات تجدیدنظر است که هیات بدوی از سه عضو اصلی و دو نفر عضو علی‌البدل تشکیل می‌شود. هیات تجدیدنظر مرکب از سه عضو اصلی و دو نفر عضو علی‌البدل می‌باشد که به تشخیص وزارت فرهنگ و آموزش عالی در یک یا چند دستگاه تشکیل می‌شود.

در اهمیت و جایگاه اصول دادرسی مصفا در نظام‌های حقوقی و نقش آنها در تضمین عدالت و نیل به نظام مطلوب حقوقی و سیاسی تردیدی وجود ندارد. از سوی دیگر نیز، دانشگاه‌ها به سبب نقش آنها در توسعه و پیشرفت علمی جوامع از اهمیت به‌سزایی برخوردار هستند. این امر لزوم عنایت به قانونمندی و تنظیم و تنسيق مطلوب و بهینه روابط موجود در این زمینه و رسیدگی عادلانه به تخلفات صورت گرفته توسط اعضای هیات علمی را بیش از پیش - طر نشان می‌سازد. نکته دیگر اینکه رسیدگی به تخلفات اعضای هیات علمی دانشگاه‌های دولتی و آزاد توسط دو مقرر مختلف صورت می‌پذیرد که بررسی مستقل و البته تطبیقی آنها را ایجاب می‌نماید.

بر این اساس، کتاب پیش رو، با هدف نیل به تحلیلی جامع در ارتباط با فرآیند رسیدگی به تخلفات اعضای هیات علمی دانشگاه‌های دولتی و آزاد را با رویکردی تطبیقی بین این دو نهاد مدنظر دارد و امید است که بتواند با بررسی همه جانبه و دقیق موضوعات مطرح در این رابطه، یاریگر پژوهشگران و سیاست‌گذاران این حوزه باشد.